

Suuri, suurempi, Ranska

Ranskalainen sarjakuva voi paremmin kuin koskaan

Ville Hänninen

Uusi, 1980- ja 1990-luvuilla piirtämisen aloittanut sukupolvi on ottamassa vallan ranskalaisessa sarjakuvassa. Sen ansiosta ranskalainen sarjakuva on elinvoimaisempaa kuin vuosikymmeniin.

Ranskan sarjakuvassa eletään tällä herkellä mielenkiintoista aikaa. Se voi nimittäin sekä taloudellisesti että taiteellisesti erittäin hyvin. Siinä missä sarjakuvateollisuus on menettänyt asemiaan lähes kaikkialla muualla maailmassa, ranskalainen kulttuuripiiri pitää

pintansa pientä armoricalaista kylääkin sisukkaammin.

Vuonna 2002 ilmestyi peräti 1 494 uutta sarjakuva-albumia. Kun sitä edellisen vuoden lukemia (1292 albumia vuonna 2001) raportoitin lehdistössä viime vuoden alussa, julkaistujen albumien määrää pidettiin yleisesti täysin järjettömänä. "Kupla tulee puhkeamaan pian", tiesi esimerkiksi arvostettu Le Figaro.

Nyt ranskalainen sarjakuvateollisuus kasvaa kuitenkin jo neljättä vuotta peräkkäin muuta ranskalaista kirjateollisuutta nopeammin, niin nimikkeissä kuin myymissä nitattuna.

Jo ennestäänkin vahvassa asemassa ollut sarjakuva näkyy sen ansiosta entistä paremmin ranskalaisissa kirjakaupoissa. Myös sarjakuvaan erikoistuneiden kauppojen määrä on kasvanut muutama viime vuoden aikana selvästi.

Täysin omassa luokassaan on sveitsiläisen Zepin Titeuf. Huomattavasti Pikko Pikoä tyyliltään muistuttava sarjakuva on saanut koko Ranskan polvilleen. Tuoreimman Titeuf-albumin ensipainos oli huikeat 1 500 000 kappaletta, suuria koko ranskalaisen sarjakuvan historiassa. Muita menestyjiä ovat belgialaisen Jean Van Hammen käsikirjoittamat Largo Winch (uusin

albumi myi 556 000 kappaletta viime vuonna), XIII (500 000) ja Thorgal (350 000). Viimeinen Morrisin piirtämä Lucky Luke jäi 250 000 kappaleeseen, kelpo myynti sekkin.

Ranskalaisen sarjakuvamyynnin perustana ovat perinteisesti olleet A4-kokoiset, 46-sivuiset värilliset albumisarjat. Yksittäinen albumi ei yleensä myy niin hyvin kuin Jodorowskyn ja Gimenezin La caste de Metabaronsin, sveitsiläisen Deribin Yakarin ja Midamin Kid Paddlen kaltaiset sarjat, joita on jo julkaistu herraties miten monta albumia – eikä loppua näy.

Yksittäisillä albumeilla voivat Ranskassa menestyä ainoastaan Tardin kokoiset jättiläiset. Pariisin kommuunin aikaan 1800-luvulle sijoittuva Cri du peuple myi viime vuonna huikeasevat

kappaletta ja Francois Schuitenin ja Benoît Peetersin Le frontiers invisiblekin mukavat 50 000 kappaletta.

Uusi aalto vyöryy ranskalaiseen sarjakuvaan

Se korkeista myyntiluvuista. Kiinnostavampi ilmiö on nimittäin ranskalaisessa sarjakuvassa alkanut sukupolvenvaihdos. Vielä 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa vesi seisoi paremman kerran. Suuret kustantamot tukeutuivat myynnissään pääasiassa vanhoihin, takuuvarmoihin nimiin, eikä niihin juuri hakeutunut uusia tasokkaita piittäjiä.

Alalla kuin alalla tarpeellinen verenvaihto alkoi 1990-luvun alussa, kun seitsemän suurten kustantamojen toimintaan tyytymätöntä piittäjää päätti perustaa yhdessä L'Association-sarjakuvakustantamon. Associationin esimerkki innosti muitakin: pitkin 1990-lukua ranskankielisille markkinoille ilmestyi uusia, kunnianhimoisia sarjakuvakustantajia, jotka julkaisivat vähän, mutta laadukkaita albumeita. Suomessaakin vierailneiden Amok ja Fréon-ryhmien (nytemmin fuusioituneet nimellä Frémok) ohella muiden muassa Ego Comme X, Cornelius, Vertige Graphic, Rackham ja La Comédie Illustrée lavensivat käsitystä siitä, mikä on ranskalainen sarjakuva voi olla.

Samalla ne tarjosivat välttämättömän kasvualustan uusille sarjakuvante-

kijöille. Siinä missä uudet tekijät vielä 1980-luvulla nousivat esiin pääasiassa sarjakuvalehtien (A Suivre, Métal Hurlant) kautta, nyt lahjakkaat tulokkaat ponnahtavat yleensä esiin pienkustantajille tekemiensä laadukkaiden esikoisalbumien ja antologioiden kautta.

Vuoroin pienelle, vuoroin isolle

Kehitys ei kuitenkaan ole johtanut siihen, että hyvät nuoret tekijät olisivat linnoittautuneet oman pikku ghettonsa suojiin. Pikemminkin monet tuntuvat aktiivisesti hakevan uutta yleisöä tarinoilleen.

Viime vuosien kiinnostavin ilmiö ranskalaisessa sarjakuvassa on se, että aiempi tiukka rajalinja suurten ja pienten kustantajien välillä on murtunut. Nykyisin useimmat lahjakkaat ja ahkerat piirtäjät tekevät sarjakuvia sekä isoille että pienille kustantajille. Useimmiten kyse on rahasta: Casterman maksaa taatusti Assoja paremmin.

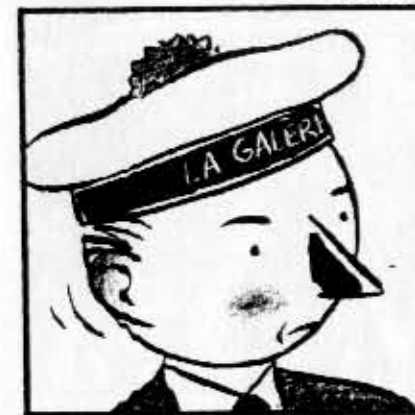
© Joann Sfar

Parilla genrealbumilla voi rahoittaa seikkailujaan kunnianhimoisemman ja aikuisemman sarjakuvan parissa. Kyse ei kuitenkaan ole vain palkkapussin leveydestä vaan myös halusta sanoa jotakin suurelle yleisölle.

Lewis Trondheim piirtää tällä hetkellä L'Associationin ohella sarjakuvia Delcourtille (Donjon-sarja), Dargaudille (Lapinot-sarja) ja Dupuisille (Petit Pere Noël-sarja) noin tusinan albumin vuosivauhtia. Ahkeruudessaan lähes Trondheimin veroinen Joann Sfar tehtailee pikavauhtia moneremoista seikkailusarjakuvaa – Donjon-fantasiasarjasta sekä

© Stanislas

Pikku Vampyyrin sarjakuvaversioista "miekkä ja sandaali" -sarjakuvaan nimeltä Les olives noires.

Kummallisinta sekä Trondheimin että Sfarin kohdalla on, että heidän tuottelaisuutensa ja albumiensa laadun välillä ei vallitse negatiivista korrelaatio-osuhdetta. Molemmat tuntuvat olevan ideapankkeja, joiden ainoana ongelmana (lukijan kannalta) on se, että kukaan ei ehdi tai hoksaa lukea puoliakaan kaksikon yhdessä ja erikseen tehtailemista sarjakuvista.

Kolmas jännittävä ja tuore nimi ranskalaisten suurten kustantamojen listoilla on Christophe Blain. Tuottelaisuudessa Sfarille ja Trondheimille vain hitusen häviävä Blain tunnetaan erityisesti herkullisesta Isaac Le Pirate -merirosvosarjakuvastaan. Sarjan toinen albumi palkittiin viime vuonna Angoulême:ssa vuoden parhaana albumina, eikä ehkä ihan ansiotta. Isaac Le Pirate on juuri sellaista sarjakuvaa, jota moni tänä päivänä kaipaa. Se on konstailematonta ja luovaa, mutta ei tunnu tippaakaan tekotaiteelliselta.

Samat sanat pätevät myös Sfariin ja Trondheimiin Kolmikon tuottelaisuuden ja luovuuden yhdistelmä tuo itse asiassa mieleen ranskalaisen lehtisarjakuvan kultakauden, jolloin Goscinny, Franquin ja kumppanit tekivät pika-vauhtia toinen toistaan hauskempia ja nokkelampia sarjakuvia. Osasta tuli klassikoita, joita muistellaan lämmöllä vielä tänäkin päivänä.

Minusta on vain ajan kysymys, milloin Sfar, Trondheim tai Blain nousevat lopullisesti jättiläisten joukkoon. ■

UUDEN RANSKALAISEN SARJAKUVAN LYHYT OPPIMÄÄRÄ

Marjane Satrapi: Persepolis 1-3 (L'Association 2000-2002)

– Taitavasti kerrottu ja koskettava tarina ranskaniranilaisen Satrapin lapsuudesta Shaahin ajan Iranissa. Albumisarja on myynyt yli 100 000 kappaletta, mikä merkitsee L'Associationin tapaisen taidesarjakuvakustantamon kirjanpidossa jättiläisistä hittituotetta.

David B: L'Ascension du haut-mal 1-5 (L'Association 1996-2000)

– Lapsuuskertomus tämäkin, mutta tyyten toisenlainen. Fantastiset ja realistiset jaksot seuraavat toistaan täydellisyysasteen asti hiotussa kasvukertomuksessa, jonka jokainen ruutu on pikkuruinen taideteos itsessään (kts. Sarjainfo 4/02).

Edmond Baudoin: Le Voyage (L'Association 1996)

– Baudoin on erittäin tuottelias ja epätasainen piirtäjä, joka on vaikuttanut valtavasti Ranskan uuteen piirtäjäsukupolveen. L'Associationin julkaisema La Voyage on veteraanin parhaita teoksia. Maalauksellinen – välillä luonnosmainen, välillä impressionistinen ja vähän "timppamainen" – piirrostyylillä huumaa lukijan.

Dupuy – Berberian: Monsieur Jean 1-4 (Les Humanoïdes Associés, 1991, 1992, 1994, 1998)

– Monsieur Jeanit ovat malliesimerkki hyvin tehdystä ja ison kustantajan julkaisemasta albumisarjasta, joka huutaa julkaisuaan suomeksi. Ihmissuhdesarjakuva tuo pelkistetyn mutta tyylitellyn ulkonäkönsä vuoksi mieleen 1980-luvun alun ligne claire -taiturit – Avriilin, Chalandin ja kumppanit. Erona on vain se, että näissä albumeissa on tarina.

Jacques Tardi: Le Cri de peuple 1-2 (Casterman 2002-2003)

– Baudoinin ohella ranskalaisen sarjakuvan uuden aallon sankareihin kuuluva Tardi ei ole menettänyt otettaan vuosien varrella, vaikka Jalava onkin mestarin unohtanut. 1800-luvun Pariisin kommuuniin aikaan sijoittuva ja taisteluista esivaltaa vastaan kertova historiallinen tarina on parasta Tardia vuosikausiin.

Lewis Trondheim: La Mouche (Seuil 1995)

– Trondheimilla on kymmenkunta albumia, jotka ansaitsivat tulla yhtä lailla valituiksi miehen parhaaksi. La Mouchen kaltaisessa "mykkäsarjakuvassa" tulee kuitenkin parhaiten esiin miehen kyvyt kertoa tarinaa sarjakuvan keinoin. Tähän sanattomaan kertomukseen kärpäsen elämästä kielipuoletkin voivat tarttua.

© Tardi

